

Številka: 511-33/2021/12
Ljubljana, dne 21. 12. 2021
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE gp.gs@gov.si
ZADEVA: Enaindvajseto poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene) – predlog za obravnavo
1. Predlog sklepov vlade:
Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17) je Vlada Republike Slovenije na ... seji dne ... sprejela naslednji
SKLEP
<ol style="list-style-type: none">1. Vlada Republike Slovenije je sprejela Enaindvajseto poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene).2. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Enaindvajseto poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene) posreduje Svetu Evrope.
mag. Janja Garvas Hočevar vršilka dolžnosti generalnega sekretarja
Priloga: <ul style="list-style-type: none">– Enaindvajseto poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene)
Prejmejo: <ul style="list-style-type: none">– Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti– Ministrstvo za pravosodje– Ministrstvo za zunanje zadeve– Ministrstvo za javno upravo– Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo
2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov: /
3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:
<ul style="list-style-type: none">- mag. Katja Rihar Bajuk, generalna direktorica Direktorata za delovna razmerja in pravice iz dela, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,- Andraž Bobovnik, vodja Sektorja za analize in razvoj, Direktorat za delovna razmerja in

pravice iz dela, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.		
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva: /		
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora: /		
5. Kratek povzetek gradiva:		
<p>V skladu z obstoječim sistemom poročanja mora Republika Slovenija tokrat predložiti poenostavljeno poročilo o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene) (v nadaljnjem besedilu: MESLS). Poenostavljeno poročilo vsebuje informacije o aktivnostih Vlade Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada RS) v okviru priporočil Republiki Sloveniji, ki jih je 17. marca 2021 sprejel Odbor ministrov (Recommendation CM/RecChS(2021)14), na podlagi kršitev ugotovljenih v postopku kolektivne pritožbe po Dodatnem protokolu k Evropski socialni listini, ki ureja sistem kolektivnih pritožb.</p> <p>Evropsko združenje univerzitetnih žensk (University Women of Europe – UWE; v nadaljnjem besedilu: UWE) je mednarodna nevladna organizacija s sedežem v Ženevi, ki je dne 24. avgusta 2016 vložila kolektivno pritožbo proti Republiki Sloveniji skladno s 5. členom dodatnega protokola. UWE je Republiki Sloveniji očital kršitev 1., 4. in 20. člena v povezavi s členom E MESLS zaradi obstoja plačne vrzeli med moškimi in ženskam in nizke zastopanosti žensk na odločevalskih položajih v zasebnih družbah.</p> <p>Republika Slovenija je bila 28. februarja 2020 obveščena o odločitvi Evropskega odbora za socialne pravice (v nadaljnjem besedilu: EOSP), ki je glede pravice do enakega plačila za enako delo ugotovil kršitev MESLS (členov 4§3 in 20.c), ker dostop do pravnih sredstev ni ustrezno zagotovljen in kršitev MESLS (členov 4§3 in 20.c), ker transparentnost plač ni zagotovljena in primerjava delovnih mest ni omogočena. Glede promocije enakih možnosti med moškimi in ženskami v zvezi z enakim plačilom je ugotovil kršitev MESLS (člena 20.c), zaradi nezadovoljivega merljivega napredka na tem področju. Republika Slovenija je julija 2020 preko Stalnega predstavništva RS pri Svetu Evrope podala pisni odziv na očitane kršitve. Odbor ministrov je 17. marca 2021 na podlagi sprejete Deklaracije o enakih možnostih moških in žensk pri zaposlovanju in enakem plačilu za enako delo (Decl (17/3/2021) 1), naslovljene na vse države članice Sveta Evrope, poročila in ugotovitev EOSP glede kršitev MESLS (členov 4§3 in 20.c) ter podanih odgovorov s strani Republike Slovenije, sprejel priporočila (Recommendation CM/RecChS(2021)14), na katera podajamo odziv v okviru Enaindvajsetega poročila o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene).</p>		
6. Presoja posledic za:		
a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	uskklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	NE
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: /		
(Samo če izberete DA pod točko 6.a.)		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
/				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:!				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:!				

II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:/	
7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:	
Gradivo nima finančnih posledic.	
8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:	
Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na: – pristojnosti občin, – delovanje občin, – financiranje občin.	NE
Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje: – Skupnosti občin Slovenije SOS: NE – Združenju občin Slovenije ZOS: NE – Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE	
9. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	NE
Pri pripravi gradiva sodelovanje javnosti ni potrebno.	
10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	
	NE
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	
	NE
Janez Cigler Kraj MINISTER	
Prilogi: – Predlog sklepa Vlade Republike Slovenije, – Enaindvajseto poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene) – poenostavljeno poročilo.	

PREDLOG

Na podlagi šestega odstavka 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14 in 55/17) je Vlada Republike Slovenije na seji dne sprejela naslednji

SKLEP

1. Vlada Republike Slovenije je sprejela Enaindvajseto poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene).
2. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Enaindvajseto poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene) posreduje Svetu Evrope.

mag. Janja Garvas Hočevar

vršilka dolžnosti generalnega sekretarja

Priloga:

- Enaindvajseto poročilo Republike Slovenije o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene)

Prejmejo:

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Ministrstvo za pravosodje
- Ministrstvo za zunanje zadeve
- Ministrstvo za javno upravo
- Služba Vlade RS za zakonodajo

Priloga:

Enaindvajseto poročilo Republike Slovenije
o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene)

Poenostavljeno poročilo

December 2021

KAZALO

Uvod

- 1 Aktivnosti Vlade RS v skladu s priporočili Odbora ministrov v postopku kolektivne pritožbe UWE proti Sloveniji

- 1.1 Ozadje

- 1.2 *Aktivnosti Vlade RS v skladu s priporočili Odbora ministrov v postopku kolektivne pritožbe UWE proti Sloveniji*

UVOD

Evropsko socialno listino (spremenjeno) (v nadaljnjem besedilu: MESLS) je Svet Evrope sprejel leta 1996. Republika Slovenija je MESLS podpisala 11. 10. 1997, zakon o ratifikaciji je Državni zbor RS sprejel 11. 3. 1999 (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 7/99), listino o ratifikaciji je deponirala 7. 5. 1999 in zanjo velja od 1. 7. 1999. Republika Slovenija je skupaj z ratifikacijo MESLS sprejela nadzor nad obveznostmi iz MESLS po postopku, ki ga določa Dodatni protokol k Evropski socialni listini, ki ureja sistem kolektivnih pritožb (v nadaljnjem besedilu: dodatni protokol).

Evropsko združenje univerzitetnih žensk (University Women of Europe – UWE; v nadaljnjem besedilu: UWE) je mednarodna nevladna organizacija s sedežem v Ženevi, ki je dne 24. avgusta 2016 vložila kolektivno pritožbo proti Republiki Sloveniji skladno s 5. členom dodatnega protokola. UWE je Republiki Sloveniji očitala kršitev 1., 4. in 20. člena v povezavi s členom E MESLS zaradi obstoja plačne vrzeli med moškimi in ženskam in nizke zastopanosti žensk na odločevalskih položajih v zasebnih družbah.

V skladu z obstoječim sistemom poročanja mora Republika Slovenija predložiti poenostavljeno poročilo o izvajanju Evropske socialne listine (spremenjene). Poenostavljeno poročilo vsebuje odziv in informacije o aktivnostih Vlade Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada RS) v okviru priporočil Sloveniji, ki jih je 17. marca 2021 sprejel Odbor ministrov (*Recommendation CM/RecChS(2021)14*), na podlagi ugotovljenih kršitev v postopku kolektivne pritožbe UWE proti Sloveniji.

1 Aktivnosti Vlade RS v skladu s priporočili Odbora ministrov v postopku kolektivne pritožbe UWE proti Sloveniji

1.1 Ozadje

Evropsko socialno listino (spremenjeno) (v nadaljnjem besedilu: MESLS) je Svet Evrope sprejel leta 1996. Republika Slovenija je MESLS podpisala 11. 10. 1997, Zakon o ratifikaciji je Državni zbor RS sprejel 11. 3. 1999 (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 7/99), listino o ratifikaciji je deponirala 7. 5. 1999 in zanjo velja od 1. 7. 1999. Republika Slovenija je skupaj z ratifikacijo MESLS sprejela nadzor nad obveznostmi iz MESLS po postopku, ki ga določa **Dodatni protokol k Evropski socialni listini**, ki ureja sistem kolektivnih pritožb (v nadaljnjem besedilu: dodatni protokol).

Evropsko združenje univerzitetnih žensk (University Women of Europe; v nadaljnjem besedilu: UWE) je mednarodna nevladna organizacija s sedežem v Ženevi, ki je na seznamu organizacij s posvetovalnim statusom pri Svetu Evrope. UWE je dne 24. avgusta 2016 vložil kolektivno pritožbo proti Republiki Sloveniji in vsem drugim državam podpisnicam dodatnega protokola (skupaj 15 držav), ki ureja sistem kolektivnih pritožb. Skladno s 5. členom dodatnega protokola UWE očita Sloveniji kršitev 1., 4. in 20. člena v povezavi s členom E MESLS zaradi obstoja plačne vrzeli med moškimi in ženskami in nizke zastopanosti žensk na odločevalskih položajih v zasebnih družbah. Generalni sekretar je skladno s 5. členom dodatnega protokola o tem obvestil Republiko Slovenijo in kolektivno pritožbo posredoval Evropskemu odboru za socialne pravice (odbor neodvisnih strokovnjakov in strokovnjakinj; v nadaljnjem besedilu: EOSP). Slednji je v skladu s 6. členom dodatnega protokola dne 27. septembra 2016 pozval Republiko Slovenijo, da pripravi svoje mnenje v postopku ugotavljanja dopustnosti kolektivne pritožbe in ga posreduje EOSP.

Vlada RS je na 114. redni seji 14. decembra 2016 sprejela Mnenje Republike Slovenije na podlagi 6. člena Dodatnega protokola k Evropski socialni listini, ki ureja sistem kolektivnih pritožb, v postopku ugotavljanja dopustnosti kolektivne pritožbe UWE proti Republiki Sloveniji. V mnenju je bilo navedeno, da je pritožba UWE proti Republiki Sloveniji nejasna in neutemeljena, saj pritožnik ni navedel, v zvezi s čim Republika Slovenija ni zagotovila zadovoljive uporabe navedenih določb MESLS. Slovenska zakonodaja je namreč usklajena z MESLS, statistični podatki pa kažejo, da je plačna vrzel med moškimi in ženskami v Republiki Sloveniji med najmanjšimi v Evropi in tudi v svetovnem merilu.

EOSP je na 293. zasedanju 4. julija 2017 odločil, da je kolektivna pritožba, ki jo je vložil UWE proti Republiki Sloveniji, dopustna, in pozval Republiko Slovenijo k pripravi mnenja o vsebini pritožbe. Vlada RS je na 152. redni seji 12. oktobra 2017 sprejela Mnenje Vlade RS na podlagi 7. člena Dodatnega protokola k Evropski socialni listini, ki ureja sistem kolektivnih pritožb, v postopku

obravnave kolektivne pritožbe UWE proti Republiki Sloveniji. Vlada RS je v mnenju navedla, da obstoječi zakonodajni okvir, ugotovitve iz prakse Inšpektorata Republike Slovenije za delo, Varuha človekovih pravic Republike Slovenije, zagovornika načela enakosti in sodišč ter izvedene in načrtovane aktivnosti Vlade RS v smeri udejanjanja enakosti žensk in moških v praksi ne predstavljajo kršitve 4. in 20. člena v povezavi s členom E MESLS, zato je predlagala EOSP, da razglasi kolektivno pritožbo UWE proti Republiki Sloveniji za neutemeljeno.

EOSP je nadalje pozval UWE k repliki na mnenje Vlade RS na podlagi 7. člena dodatnega protokola. UWE je 12. januarja 2018 pripravil repliko na mnenje Vlade RS. Po prejeti repliki UWE je 15. marca 2018 sledil odziv Vlade RS, kjer so bili ponovno izpostavljeni že podani argumenti.

Republika Slovenija je bila 28. februarja 2020 obveščena o odločitvi EOSP, ki je glede kršitev MESLS odločil naslednje:

- a. Glede pravice do enakega plačila za enako delo:
 - *Ni kršitve MESLS, kar zadeva priznanje pravice do enakega plačila v zakonodaji.*
 - *Kršitev MESLS (členov 4§3 in 20.c), ker dostop do pravnih sredstev ni ustrezno zagotovljen.*
 - *Kršitev MESLS (členov 4§3 in 20.c), ker transparentnost plač ni zagotovljena in primerjava delovnih mest ni omogočena.*
 - *Ni kršitve MESLS, kar zadeva organe za enakost (Varuh in Zagovornik).*

- b. Glede promocije enakih možnosti med moškimi in ženskami v zvezi z enakim plačilom:
 - *Kršitev MESLS (člena 20.c) zaradi nezadovoljivega merljivega napredka na tem področju.*

- c. Glede zastopanosti žensk na mestih odločanja:
 - *Ni kršitve MESLS (člena 20.d), kar zadeva ukrepe za zagotovitev uravnotežene zastopanosti žensk na odločevalskih položajih v zasebnih družbah.*

Republika Slovenija je julija 2020 preko Stalnega predstavništva RS pri Svetu Evrope podala pisni odziv na očitane kršitve.

Odbor ministrov je 17. marca 2021 izdal Deklaracijo o enakih možnostih moških in žensk pri zaposlovanju in enakem plačilu za enako delo (*Decl (17/3/2021) 1*), naslovljeno na vse države članice Sveta Evrope.

Na podlagi izdane deklaracije (*Decl (17/3/2021) 1*), poročila in ugotovitev EOSP glede kršitev MESLS (členov 4§3 in 20.c) ter podanih odgovorov s strani Republike Slovenije, je Odbor ministrov 17. marca 2021 sprejel priporočilo (*Recommendation CM/RecChS(2021)14*), da Republika Slovenija:

- *Razjasni pojem enakega dela ali dela enake vrednosti v domači zakonodaji, bodisi preko zakonodaje bodisi s sodno prakso; okrepi preglednost plačil, tako da delavcem omogoči pravico, da v okviru sodnih postopkov zahtevajo in pridobijo podatke o plačah sodelavca, ob ustreznem spoštovanju veljavnih pravil o varstvu osebnih podatkov ter poslovni in industrijski skrivnosti.*
- *Razširi obseg primerjav plač zunaj istega podjetja.*
- *Pregleda in okrepi obstoječe ukrepe za zmanjšanje in odpravo razlike v plačilu med spoloma ter razmisli o sprejetju vseh novih ukrepov, ki bi lahko v razumnem roku dosegli merljiv napredek.*
- *V naslednjem poročilu o nadaljnjem ukrepanju po odločitvah v kolektivnih pritožbah, navede odločitve in ukrepe, sprejete v skladu s tem priporočilom.*

1.2 Aktivnosti Vlade RS v skladu s priporočili Odbora ministrov v postopku kolektivne pritožbe UWE proti Sloveniji)

V nadaljevanju podajamo pojasnila na prejeta priporočila Odbora ministrov z dne 17. marca 2021 (*Recommendation CM/RecChS(2021)14*).

Priporočilo: *razjasniti pojem enakega dela ali dela enake vrednosti v domači zakonodaji, bodisi preko zakonodaje bodisi s sodno prakso; okrepiti preglednost plačil, tako da se delavcem omogoči pravico, da v okviru sodnih postopkov zahtevajo in pridobijo podatke o plačah sodelavca, ob ustreznem spoštovanju pravil o varstvu osebnih podatkov ter poslovni in industrijski skrivnosti.*

V Republiki Sloveniji je načelo enakega plačila moških in žensk neposredno urejeno v določbi 133. člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPĐVE in 119/21-ZčmIS-A); v nadaljnjem besedilu: ZDR-1), ki je v tesni povezavi s 6. členom, ki splošno ureja prepoved diskriminacije v delovnih razmerjih. Zakonski okvir enakega plačila za moške in ženske v celoti sledi mednarodni ureditvi ter ureditvi tega vprašanja v pravu EU. Izhaja namreč iz opredelitve enakega plačila kot individualne pravice vsakega delavca in obsega tako javni kot zasebni sektor in vse delavce, ter se nanaša na plačilo v najširšem smislu, torej tudi na vse dodatke in dodatna plačila, ki jih delavec prejme od delodajalca na podlagi pogodbe o zaposlitvi. V skladu z drugim odstavkom 133. člena so določila pogodb in splošnih aktov, ki kršijo načelo enakega obravnavanja, neveljavna.

133. člen ZDR-1 ne določa sankcije v primeru kršitve načela enakega plačila, vendar je delodajalec v primeru kršitve sankcioniran posredno, in sicer na podlagi 6. člena ZDR-1, saj kršitev načela enakega plačila pomeni hkrati tudi kršitev splošne prepovedi diskriminacije. V primeru kršitve prepovedi

diskriminacije oziroma zagotavljanja enakega plačila je delodajalec na podlagi 8. člena ZDR-1 delavcu odškodninsko odgovoren po splošnih pravilih civilnega prava. V sporu, kjer žrtev diskriminacije uveljavlja svojo pravico do enakega plačila veljajo tudi ostala pravila, ki jih opredeljuje splošna določba 6. člena o prepovedi diskriminacije, kot je pravilo o obrnjenem dokaznem bremenu ter prepoved povračilnih ukrepov oziroma izpostavljanje delavca neugodnim posledicam zaradi uveljavljanja svoje pravice.

Glede zaupnosti podatkov o plačah posameznih delavcev je treba v povezavi z ugotavljanjem neenake obravnave izpostaviti tudi 38. člen ZDR-1, ki ureja varstvo poslovne skrivnosti. ZDR-1 določa, da delavec ne sme izkoriščati za svojo osebno rabo ali tretjim osebam razkriti poslovnih skrivnosti, ki jih kot take določi delodajalec. V skladu z Zakonom o poslovnih skrivnostih (Uradni list RS, št. 22/19; v nadaljnjem besedilu: ZPoS) delodajalec določi, kateri poslovni podatki se ne smejo razkriti, posledično lahko delodajalec v zasebnem sektorju kot poslovno skrivnost določi določeno plačo posameznega zaposlenega. Vendar varstva pravic delavcev v primeru nepravilnosti pri plačilu ni mogoče omejevati z ugotavljanjem poslovne skrivnosti, saj mora biti namen ugotavljanja poslovne skrivnosti varovanje občutljivih poslovnih podatkov in ne prikrievanje nezakonnosti. Zato lahko delavec razkrije višino svoje plače in dejanska izplačila, da preveri višino plače in morebiti sproži sodni postopek.

V primerih plačne diskriminacije na podlagi spola je v skladu z evropsko zakonodajo določeno obrnjeno dokazno breme. Ker zaposleni običajno nimajo dostopa do zadostne količine informacij, potrebnih za uspeh v sporu (npr. podatka o plači oseb, ki opravlja enako delo ali delo enake vrednosti), je prenos dokaznega bremena na nasprotno stranko, torej delodajalca, nujen. Obrnjeno dokazno breme namreč pomeni, da mora v primeru, ko žrtev diskriminacije navede dejstva, ki utemeljujejo domnevo o obstoju diskriminacije, delodajalec dokazati, da so morebitne razlike v plačilu med spoloma posledica objektivnih dejavnikov, ki nimajo nikakršne zveze z diskriminacijo na podlagi spola ter ustrezajo resnični potrebi podjetja ter so nujni in primerni za doseg zastavljenega legitimnega cilja. Preko dokazovanja delodajalca v okviru obrnjenega dokaznega bremena je vzpostavljen temelj k temu, da bi lahko delavec v sodnem postopku pridobil vse relevantne podatke, ki bodo napolnili in dodatno opredelili pojem enakega dela oziroma dela enake vrednosti, ter tudi naslovili pridobitev podatkov o primerljivih plačah.

Glede informacij o plačilu posameznih delavcev in njihove primerljivosti, pa Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 108/09 – uradno prečiščeno besedilo, 13/10, 59/10, 85/10, 107/10, 35/11 – ORZSPJS49a, 27/12 – odl. US, 40/12 – ZUJF, 46/13, 25/14 – ZFU, 50/14, 95/14 – ZUPPJS15, 82/15, 23/17 – ZDOdv, 67/17 in 84/18; v nadaljnjem besedilu: ZSPJS) v 38. členu določa, da so podatki o plačah v javnem sektorju javno dostopni, in sicer so to podatki o delovnem mestu, nazivu ali funkciji, osnovni plači, dodatkih in delu plač za delovno uspešnost. Poleg tega so posamezni podatki o višini skupne bruto plače vsakega javnega uslužbenca in za posamezne funkcionarje dostopni javnosti v skladu s postopkom, ki ga ureja Zakon o dostopu informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 117/06 – ZDavP-2, 23/14, 50/14, 19/15 – odl.

US, 102/15 in 7/18; v nadaljnjem besedilu: ZDIJS). Poleg tega je Ministrstvo za javno upravo ob upoštevanju 39. člena ZSPJS dolžno voditi evidenco podatkov o plačah in enkrat letno v skladu s predpisano metodologijo pripraviti analizo in jo posredovati javnosti. V tej zvezi velja opozoriti še na katalog delovnih mest, nazivov in funkcij, ki vključuje vsa delovna mesta, nazive in funkcije, ki obstajajo v slovenskem javnem sektorju. Katalog je objavljen na spletni strani Ministrstva za javno upravo, ki je pristojno za plačni sistem javnega sektorja. Prav z namenom doslednega uresničevanja načela transparentnosti plač v javnem sektorju (drugi odstavek 1. člena ZSPJS) je na spletnih straneh na naslovu *pportal.gov.si* objavljen Portal plač v javnem sektorju, ki omogoča primerjavo plač ne le med proračunskimi uporabniki, med posameznimi dejavnostmi in poklicnimi skupinami, temveč tudi po vseh delovnih mestih v javnem sektorju.

V zvezi z uporabo načela enakega plačila za enako delo in delo enake vrednosti je poleg pojma plačila, osrednjega pomena tudi pojem enakega dela in dela enake vrednosti. V zvezi s priporočilom Odbora ministrov, da naj Republika Slovenija razjasni pojem enakega dela ali dela enake vrednosti v domači zakonodaji, bodisi preko zakonodaje bodisi s sodno prakso, lahko ugotovimo, da tako Evropska zakonodaja kot tudi nacionalne zakonodaje večine držav članic, vključno z Republiko Slovenijo, ne pojasnjujejo teh pojmov, zato je razlaga le-teh prepuščena nacionalnim sodiščem, katerim pa je v pomoč Sodišče EU, ki skuša skozi sodno prakso odpraviti nejasnosti glede upoštevanja dejavnikov ter meril za ocenjevanje enakih in različnih del z enako vrednostjo.

Republika Slovenija podpira cilje Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o krepitvi uporabe načela enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti za moške in ženske s preglednostjo plačil in mehanizmi za izvrševanje (v nadaljevanju: Direktiva o preglednosti plačil), saj ocenjuje, da je predlagana direktiva ključnega pomena za doseganje enakosti spolov in pravice do enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti za moške in ženske, ki je eno od temeljnih načel, zapisanih v Pogodbi o delovanju Evropske Unije.

Predlog direktive je namenjen uvedbi preglednosti plačil in plačilnih struktur, opolnomočenju delavk in delavcev ter odpravi systemskega podvrednotenja dela žensk. Zato menimo, da je Direktiva o preglednosti plačil pomemben korak v smeri uresničitve pravice do enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti za moške in ženske. Za implementacijo predlagane direktive bodo določene spremembe nacionalne zakonodaje nujne, vendar je v tem trenutku težko oceniti, ali jih bo bolj smiselno umestiti v nov pravni predpis ali spreminjati obstoječo zakonodajo.

Z vidika splošne delovnopravne zakonodaje (ZDR-1) bo potrebno preučiti obstoječo zakonodajo z vidika predlaganega 5. člena predloga direktive (preglednost plačil pred zaposlitvijo), ki v prvotnem predlogu EK določa, da ima oseba, prijavljena na zaposlitev, pravico, da od morebitnega bodočega delodajalca prejme informacije o začetni ravni plačila ali njenem razponu, ki temelji na objektivnih in spolno nevtralnih merilih, za zadevno delovno mesto. V skladu z veljavnim ZDR-1 je zadevna dolžnost

seznanitve predpisana za čas pred sklenitvijo delovnega razmerja, ne pa npr. za čas pred opravilo razgovora. Sprejeta ureditev v direktivi bo vsekakor ustrezno implementirana v ZDR-1.

V okviru slovenskega predsedovanja Svetu Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: SI PSEU) si Republika Slovenija prizadeva, da bi razprava o predlogu direktive o preglednosti plačil potekala nemoteno, ob zagotavljanju uspešnih pogajanj med državami članicami. Zato so bili do novembra 2021 pripravljene tri kompromisni predlogi, ki so bili obravnavani na delovni skupini za socialna vprašanja. V mesecu novembru 2021 so bile izvedene tri obravnave v okviru delovne skupine, kjer je bil sprejet splošni pristop. Ko bo direktiva sprejeta, bodo člani, s katerimi bo zagotovljena večja transparentnost plač preneseni v nacionalno zakonodajo, skladno z dogovorjenim rokom za implementacijo omenjene direktive.

Priporočilo: razširiti obseg primerjav plač zunaj istega podjetja.

Republika Slovenija podpira cilje Direktive Evropskega parlamenta in Sveta o krepitvi uporabe načela enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti za moške in ženske s preglednostjo plačil in mehanizmi za izvrševanje, saj ocenjuje, da je predlagana direktiva ključnega pomena za doseganje enakosti spolov in pravice do enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti za moške in ženske, ki je eno od temeljnih načel, zapisanih v Pogodbi o delovanju Evropske unije. Predlog direktive o preglednosti plačil med ukrepi za preglednost plačil prinaša določbe, ki bodo s prenosom v slovensko zakonodajo odpravile tudi nekatere ovire za udejanjenje priporočila. Države članice bodo morale razviti posebna orodja in metodologije za podporo in usmerjanje ocenjevanja, kaj pomeni delo enake vrednosti.

Predlog direktive o preglednosti plačil naslavlja tudi poročanje o plačilni vrzeli med ženskami in moškimi ter spremljanje izvajanja načela enakega plačila za enako delo ali delo enake vrednosti za ženske in moške, ob tem pa tudi zbiranje podatkov o plačilni vrzeli med spoloma, ki bodo po predlogu direktive morali biti razčlenjeni tudi glede na gospodarski sektor.

Priporočilo: pregledati in okrepiti obstoječe ukrepe za zmanjšanje in odpravo razlike v plačilu med spoloma ter razmisliti o sprejetju vseh novih ukrepov, ki bi lahko v razumnem roku dosegli merljiv napredek.

Za uveljavljanje enakosti spolov v praksi, vključno z zagotavljanjem enakega plačila za ženske in moške, Vlada RS oziroma pristojna ministrstva in drugi pomembni deležniki izvajajo različne ukrepe in aktivnosti. Na zasedanju Vladnega odbora (Governmental Committee), maja 2021 (10. do 12. maj 2021), so bila predstavljena prizadevanja Vlade RS za napredek in uresničevanje enakosti spolov v praksi, vključno z zagotavljanjem enakega plačila. V ta namen je bilo izvedenih več analiz in raziskovalnih študij, med njimi tudi analiza Urada za makroekonomske analize in razvoj, ki so dodatno

osvetlile problematiko in razloge za razliko v plačah ter različne ukrepe in aktivnosti Vlade RS, pristojnih ministrstev in drugih pomembnih deležnikov.

Prav tako je bilo izpostavljeno, da je v pripravi nova Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti do leta 2030 (v nadaljnjem besedilu: resolucija), v kateri je posebna pozornost namenjena zmanjševanju razlike v plačilu med spoloma. Odpravljanje neenakosti med spoloma pri zaposlovanju ter zagotavljanje enake ekonomske neodvisnosti žensk in moških je eno od šestih tematskih področij, naslovljenih v resoluciji. Zmanjšanje vrzeli med spoloma v plačah in pokojninah, pa eden od ključnih ciljev tega tematskega področja. Za uresničitev tega cilja sta predvidena dva ukrepa: 1. Vzpostavitev pravnega okvira za izboljšanje preglednosti plačil in uveljavljanje načela enakega plačila za enako delo in delo enake vrednosti ter vzpostavitev ustreznih mehanizmov nadzora za okrepitev učinkovitosti pravnega varstva v primerih kršitev; 2. Prepoznavanje in odpravljanje vzrokov za obstoj vrzeli med spoloma v plačah in pokojninah z namenom preprečevanja tveganja revščine v starosti. Trenutno je osnutek resolucije v obravnavi na Vladi RS, njeno sprejetje v Državnem zboru RS, pa je predvideno v prvi polovici leta 2022. Konkretni aktivnosti in ukrepi za uresničitev v resoluciji opredeljenega cilja zmanjšanja vrzeli med spoloma v plačah in pokojninah, se bodo izvajali na podlagi dvoletnih periodičnih akcijskih načrtov. Prvi periodični načrt bo sprejet v letu 2022.

Plačna vrzel v Republiki Sloveniji se je od leta 2010 sicer povečevala, kljub temu pa v primerjavi z drugimi članicami ostaja majhna. Po zadnjih podatkih EUROSTATA se je plačna vrzel iz leta 2018, ko je znašala 9,3 %, v letu 2019 znižala na 7,9%, kar Republiko Slovenijo uvršča na 5. mesto v primerjavi z drugimi članicami Evropske unije (povprečje je 14,1 %).

Kljub razmeroma nizki plačni vrzeli v primerjavi z drugimi državami članicami si bo Republika Slovenija še naprej prizadevala za uveljavitev različnih ukrepov in aktivnosti, s katerimi bo zagotovljeno doseganje napredka pri uresničevanju enakosti spolov v praksi ter odprava ključnih dejavnikov, ki poglobljajo plačno vrzel.

Poleg ukrepov in aktivnosti, ki so se izvajali v okviru Resolucije 2015 – 2020, so bile v zadnjih letih podprte tudi različne druge aktivnosti za zagotavljanje enakega plačila. Z nekaterimi projekti je bila dosežena senzibilizacija in ozaveščanje strokovne ter širše javnosti, kot na primer vsakoletno obeleževanje Evropskega dneva enakega plačila. Izšel je tudi priročnik o uresničevanju pravice do enakega plačila, ki ga je pripravila Zveza svobodnih sindikatov Slovenije v sodelovanju z Ženskim lobijem Slovenije. Priročnik vsebuje primere razlik v plačah med spoloma v Republiki Sloveniji, vključno z možnimi rešitvami in navodili zaposlenim, kako ukrepati.

Eden od razlogov za plačilno vrzel med spoloma je tudi neuravnotežena porazdelitev oskrbe in gospodinjskih opravil med partnerjema. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: MDDSZ) temu posveča veliko pozornost in redno sodeluje ter financira projekte, ki obravnavajo to problematiko. V letih 2016 in 2017 je MDDSZ v sodelovanju s

številnimi lokalnimi institucijami in islandskim centrom za enakost spolov izvajalo projekt *Active.Everyone* (<http://aktivni-vsi.enakostspolov.si>), ki je obravnaval to problematiko s poudarkom na očetovstvu. Projekt je celovito obravnaval celotno paleto spolnih stereotipov, ki neposredno ali posredno ovirajo napredek na tem področju. V okviru projekta so bile izvedene številne aktivnosti za otroke v vrtcih in šolah, starše, strokovne delavce v lokalni samoupravi in socialnih službah, zaposlene v zdravstvu, politične odločevalce, delodajalce in sindikate. Te dejavnosti so bile podprte s smernicami o vključitvi vidika enakosti spolov na njihova področja. Nastali so promocijski videoposnetki, vključno z dokumentarnim filmom, ki predstavlja družbene spremembe v zvezi z očetovstvom in s pozitivnimi zgledi spodbuja moške k aktivnemu očetovstvu.

Trenutno se izvaja tudi projekt *Aktivni očka* (<https://ockavakaciji.eu>), ki ga sofinancira Evropska unija. Glavni namen je prispevati k ozaveščanju (bodočih) staršev, delodajalcev, strokovnega osebja in širše javnosti o pomenu aktivnega očetovstva ter bolj enakomerni porazdelitvi starševske skrbi med partnerjema. Splošni cilj projekta je zmanjšanje globoko zakoreninjenih razlogov za neenakosti, ki še vedno obstajajo med ženskami in moškimi, predvsem v zvezi s plačanim ali neplačanim delom, uporabo starševskega dopusta ter omogočiti ljudem s skrbniškimi odgovornostmi, da bolje usklajujejo svoje delo in družinske obveznosti.

V letu 2019 je bil strani MDDSZ in Evropskega socialnega sklada sofinanciran razvoj Certifikata družbene odgovornosti podjetij (Corporate Social Responsibility Certificate). Namen je izvajati ukrepe ter spodbujati najboljše prakse na področju nediskriminacije v delovnem okolju, pa tudi usklajevanje poklicnega in družinskega življenja.

Poleg tega je MDDSZ preko razpisa sofinanciralo projekte nevladnih organizacij, namenjenih usklajevanju zasebnega in poklicnega življenja s poudarkom na aktivnem očetovstvu. V letu 2017 so bili sofinancirani tri projekti, ki so obravnavali to problematiko. V letih 2018, 2019, 2020 in 2021 so sofinancirani projekti večinoma ozaveščali in obravnavali spolne stereotipe na različnih področjih.

V letih 2019, 2020 in v prvi polovici 2021 se je izvajal projekt *Moje delo Moja pokojnina* (<https://mojedelo-mojapokojnina.si>), katerega nosilec je MDDSZ, sofinancira pa ga Evropska unija iz Programa za pravice, enakost in državljanstvo. Namen je bil povečati ozaveščenost o nacionalnem pokojninskem sistemu in pokojninski vrzeli med ženskami in moškimi. Ker je pokojninska vrzel posledica razlike v plačilu in drugih neenakosti, ki so se nakopičile med poklicno dejavnostjo, projekt obravnava in opozarja tudi na razliko v plačilu med ženskami in moškimi.

Horizontalna segregacija je eden od dejavnikov plačne vrzeli med spoloma. Ženske prevladujejo med zaposlenimi na področju šolstva, zdravstva in socialnega varstva, ki so v času soočanja z epidemijo Covid med najbolj izpostavljenimi in obremenjenimi področji. Zato je dogovor reprezentativnih sindikatov na področju zdravstva in socialnega varstva ter vlade z dne 9. novembra 2021 o povišanju plač v teh dejavnostih, pomemben ukrep, ki bo doprinesel tudi k zmanjševanju plačne vrzeli.